MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNALLE

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE ELINTARVIKELAIKSI JA LAIKSI SAKON TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA ANNETUN LAIN 1 §:N MUUTTAMISESTA.

Esityksen tavoitteena on toteuttaa EU-lainsäädännön ja kansallisten tarpeiden edellyttämät muutokset elintarvikelainsäädäntöön antamalla uusi elintarvikelaki. Hankkeella pyritään minimoimaan hallinnollista taakkaa elintarviketurvallisuutta vaarantamatta.

Pääministeri Marinin hallitusohjelman yksi strateginen kokonaisuus on elinvoimainen Suomi ja sen osakokonaisuutena elinvoimainen ja kannattava elintarviketalous. Yhtenä keinona tavoitteiden saavuttamiseksi mainitaan elintarvikelain kokonaisuudistus. Esitetyllä elintarvikelain kokonaisuudistuksella ja siihen liittyvillä asetusten uudistamisella toteutetaan myös hallitusohjelman tavoitteita, jotka liittyvät sääntelyn ja valvonnan sujuvoittamiseen, elintarvikevientiin panostamiseen sekä harmaan talouden torjumiseen.

Esityksen perimmäisenä tavoitteena on sujuvoittaa sääntelyä ja valvontaa pitäen samalla yllä elintarviketurvallisuuden korkea taso. Elintarvikeketjun muuttuva toimintaympäristö asettaa uusia haasteita sekä toimijoille että valvontaviranomaisille. Tästä johtuvat lainsäädännön muutostarpeet on otettu esityksessä huomioon. Antamalla uusi laki pyritään myös parantamaan lain käytettävyyttä jäsentämällä nykyiseen lakiin lukuisista muutoksista aiheutunutta hajanaisuutta. Samalla säännösmuotoiluja ja terminologiaa yhdenmukaistetaan EU-lainsäädännön ja muiden elintarvikeketjun lakien kanssa.

Valvontaa kohdennetaan riskiperusteisesti sinne, missä sitä eniten tarvitaan. Elintarviketoiminta ei nykyisin läheskään aina ole sidottu perinteiseen elintarvikehuoneistoon. Valvonnan painopistettä siirretään huoneistojen valvonnasta toiminnan valvontaan, mikä vastaa toimintaympäristön muuttuneita vaatimuksia.

Esityksen sisältö vastaa suurelta osin nykyisen lain säännöksiä. Kokonaan uutena asiana lakiin lisätään hallinnollinen sanktio, elintarvikevalvonnan seuraamusmaksu. Valvontaviranomainen voisi määrätä toimijan maksamaan 300–5000 euron suuruiden elintarvikevalvonnan seuraamusmaksun laissa määritellyissä tapauksissa. Rangaistusluonteisella hallinnollisella seuraamusmaksulla pyritään toisaalta ennaltaehkäisemään elintarvikesäännösten vastaista toimintaa ja toisaalta nopeasti ja tehokkaasti estämään sen jatkaminen.

Maksujen periminen viranomaisvalvonnasta on yksi elintarvikevalvonnan toimeenpanon väline. Elintarvikevalvonnan valvontamaksuja kehitetään siten, että maksuilla saadaan katettua nykyistä laajemmin valvonnan ylläpidosta ja toimeenpanosta aiheutuvia kustannuksia. Uuden lain myötä kuntien tekemän suunnitelmallisen elintarvikevalvonnan piirissä olevilta valvontakohteilta perittäisiin vuosittain 150 euron suuruinen valvonnan perusmaksu ja sen lisäksi toteutuneesta valvonnasta kunnan hyväksymän taksan mukainen suoriteperusteinen maksu. Vuosimaksua ei perittäisi rekisteröidyiltä alkutuotantopaikoilta, kyläkaupoilta, toimijoilta, jotka harjoittavat pienimuotoista toimintaa EU-lainsäädännön nojalla annettujen kansallisten säännösten mukaisesti eikä yleishyödyllisiltä yhteistöiltä. Muutoksella vahvistetaan elintarvikevalvonnan valmentavaa roolia ja mahdollistetaan nykyistä monimuotoisempi viranomaistyö. Vuosittainen maksu luo myös vakautta ja ennustettavuutta alan toimintaan. Vuosimaksu on sekä toimijalle että viranomaiselle ennustettavampi rahaerä.

Elintarvikelain uudistuksen yhteydessä myös voimassa olevan lain nojalla annetut keskeiset asetukset uudistetaan. Sääntelyn sujuvoittaminen näkyy erityisesti näiden asetusten uudistamisessa. Lainsäädäntöä selkeytetään kokoamalla yhteen lukuisten asetusten sisältö kolmeen asetukseen. Elintarviketoimintaa koskevat rakenteelliset ja toiminnalliset vaatimukset kumotaan niin pitkälle, kuin elintarviketurvallisuudesta tinkimättä on mahdollista. Kansallisilla asetuksilla täydennetään EU-lainsäädäntöä ainoastaan siltä osin kuin on välttämätöntä.

Elintarvikelainsäädännön yhdenmukaistamisella ja kehittämisellä varmistetaan osaltaan elintarviketurvallisuutta. Lainsäädännön selkeyttämisellä parannetaan elintarvikealan toimintaedellytyksiä koko elintarvikeketjun osalta. Selkeä lainsäädäntö lisää toimijoiden toimintavarmuutta sekä ehkäisee epätervettä kilpailua. Elinkeinonharjoittajan ensisijaisesta vastuusta elintarvikkeiden turvallisuudesta sekä velvollisuudesta omavalvonnan to-

teuttamiseen säädetään jo voimassa olevassa kansallisessa lainsäädännössä. Valvonnan kehittämisellä tuetaan tätä periaatetta ja luodaan luottamusta markkinoille. Samalla kehitetään viranomaisten ja toimijoiden välistä luottamusta. Elinkeinoharjoittajien etu on saada lainsäädännön vastaisesti toimivat toimijat kuriin. Uusi nopea elintarvikevalvonnan seuraamusmaksu edesauttaa tämän tavoitteen saavuttamista. Valvontamaksusäännösten uudistamisella luodaan ennustettavuutta. Viranomaisten paremmilla mahdollisuuksilla puuttua esimerkiksi epäilyihin elintarvikepetoksista ja -väärennöksistä luodaan luottamusta ja parannetaan markkinoiden toimintaa.

Ehdotettujen lakien on tarkoitus tulla voimaan 21.4.2021.

Lisätietoja maa- ja metsätalousministeriöstä:
elintarviketurvallisuusjohtaja Sebastian Hielm, p. 050 524 5761, sebastian.hielm(at)mmm.fi
lainsäädäntöneuvos Hannu Miettinen, p. 040 158 9401, hannu.miettinen(at)mmm.fi
lainsäädäntöneuvos Anne Haikonen, p. 050 369 7618, anne.haikonen(at)mmm.fi